

strijskem smislu. Saj tudi nemški Avstrijani delajo opozicijo zato, da si ohranijo svojo narodno samostalnost, in to — kakor pravijo — zato, da ohranijo Avstrijo. Vsa narodna opozicija toraj dela na to, da se zdrži in utrdi Avstrija, edino sredstvo pa je svobodno združenje, to je, federacija enakopravnih narodov. Federacija avstrijskega cesarstva že zaradi tega ni razrušenje Avstrije, ker ta Avstrija nikdar ni bila nič drugega, nego federacija. Federativno uredbo habsburškega cesarstva je vstvarila narava in zgodovina, zato je bila ta država močna, dokler se je oziralo na njeno naravo in zgodovino; v tej meri pa, v kateri se je s centralizmom pregreševalo zoper naravo in zgodovino, prikazala se je nevarnost pogina. Zato je narodna opozicija v resnici konservativna (hranivna), centralistično gospodarstvo pa v resnici destruktivno (rušivno). Federacija je svobodno organično združenje; centralizacija pa je le mehanična zveza. Vsaka država pa, ki hoče vzdržati se, mora biti organizem, ne pa sama mašina; to je tem bolj potrebno za državo, ktera je — kakor Avstrija — sestavljena iz zgodovinsko-samostojnih držav. Kako nevarna, kako slaba je samo mehanična enota, to je Avstrija skusila v nesrečnih najnovejših časih; očitno je, da bi imela neusahljivo moč, ako bi bili organično združeni njegovi narodi. Bedarija je trditi, da se federativna Avstrija ne bi dala vladati. Federaciji ni nemogoče svobodno vladati svobodne narode, ampak v federaciji je le nemogoče gospodovati po birokratičnih načelih, po parlamentarnih obrazcih.

Centralisti ta- in unkraj Litave s svojim djanjem kažejo, da so njihove besede gola laž. Dunajski centralisti poravnava z Magjari — očitno federacijo — do nebes povzdigujejo, češ, da je Avstrijo rešila in povzdignila, ob enem pa zametajo federacijo, češ, da podira Avstrijo! Peštanski centralisti so ravno kar s Hrvati sklenili federativno poravnava, češ, da se je ž njo okrepečala njihova država; ob enem pa vpijejo, da federativno načelo je nevarno. Kar je pa v sedanji razmeri med Avstrijo in Oggersko in med Oggersko in Hrvaško dobro, to bode vsaj habsburški monarhiji popolnoma dobro še le tedaj, kedar se dá vsem narodom.

Napak sodijo oni, ki trdijo, da so želje sedanjih časov obrnjene na to, da se ustanove velike enotne države. Res je, naj se ustanove velike združene države, toda ne po azijskem načelu enotne centralizacije, temuč v duhu svobode po svobodnem združenju; saj vidimo, da moč je le v združbah. Združba narodov pa ravno je federacija. Zato so pa tudi za federacijo vneti vsi razsvetljeni, pravični in v resni svobodni politiki. Zastonj se toraj federaciji ustavljajo politiki ostarele šole in državniki mehničnega vladanja, kajti federacija si dan za dnevom pridobiva čedalje več prijateljev. Še celó v Franciji, ki je izgled centralizacije (se vé da strašiven izgled), razsvetljeni politiki hrepené po decentralizaciji. Najrazumnejši in najplemenitejši politiki vélike francozke prekucije — Girondisti — bili so federalisti. V Angliji liberalna stranka spoznava potrebo, da se Ircem prijenja v federalističnem smislu. Na Nemškem je za federacijo vsak politik, kteremu pruske iglenke niso izstrelile možganov iz glave in srca iz prsi. Sedanja mehanična laška enota bode osramotena, če namesto nje ne postavijo federalistične združbe. Španci hočejo svojo centralistično državo preleti v federativno samovlado (republiko). Švica in severna Amerika prav po svoji federativni ustavi kažete čudovito moč in življenje.

Hinavsko in hudobno natolcevanje je, če kdo pravi, da se federativna ustava vjema le s samovladami (republikami). Ni res! Monarhična federacija ima le še en močen steber varnosti in moči več kakor republikanska.

Skupni vladar, ki stoji nad vsemi strankami, je združbi tisti močni steber; kajti realno združenje vzajemnih koristi močno varuje osebna (personalna) združba.

V resnici, en sam pogled kaže, da to veljá zlasti o Avstriji. Za Avstrijo je federacija naravna organična združba; vsaka poskušnja s centralizacijo bila je razdruževanje. „Reform.“

Slovensko slovstvo.

* „Hrvat“ je imel, kakor je našim bralcem znano, dvakrat na mesec izhajati. Vredništvo ni se nadjalo nobene zapreke temu časniku. Al „vrednik obrača, Rauch pa obrne!“ „Hrvat“ ne sme priti na svetlo. Mar na Hrvaškem nočejo imeti nobenega Hrvata več? Žalostna nam majka! — Ker pa si je vredništvo pripravilo že mnogo gradiva, ga hoče na svetlo spraviti po drugi poti, in to po poti posamesnih zvezkov. Dr. Matok, vrednik, vabi za tega del na naročbo 12 pôl, ter pravi: „Taj del spisah bude iziçi, u svezcih barem od dva arka, najzad do sveršetka sečnja 1869. Prvi svezak bude iziçi oko 15. studena o. g. Predplatnina je: za Zagreb, s donañanjem spisa u kuću 1 fr. 10 n., van Zagreba, s dostavljanjem spisa 1 fr. 20 n. Za olakšati posao i točnost dostavljanja, biti će najbolje da gg. predplatnici izvanjski, kojih je možda više u obsegu jedne pošte, predplatninu u gotovu ili putem poštovne assignacie na podpisanoga urednika zajedno pošalju, pak će im se i svezci svim skupa odpravljati. Predplatu za Zagreb prima knjigarna Hartmanova.“

Kratkočasno berilo za zimske večere.

* Čudna številcina zastavica. Cesar Napoleon, ki veliko drži na vraže, boji se leta 1869 — in zakaj? — zato, ker se boji številke, ki so kazale konec kraljestvu Ludevika Filipa, ki je pred Napoleonom bil kralj francozki. Kakor so pri kralju Ludeviku bile številke važne prerokinje njegovega konca, tako se boji Napoleon svojih številke. In kako to? Res čudna naključba! Ludevik Filip se je rodil leta 1773., njegova žena leta 1782., oženil se je leta 1809. Ako številke 1, 7, 7 in 3 sošteješ, znašajo 18, — toliko (18) tudi številke 1, 7, 8 in 2, in toliko (18) tudi številke 1, 8, 0 in 9. Toliko let (18) pa je kraljeval, kajti leta 1830. je nastopil vladarstvo in leta 1848. so ga pognali s prestola — in res, 18 in 1830 znaša 1848. — Napoleon III. se je rodil leta 1808., žena njegova leta 1826., oženil se je leta 1853. Ako številke 1, 8, 0, 8, ali pa številke 1, 8, 2 in 6, in številke 1, 8, 5 in 3 sošteješ, zmiraš dobiš številko 17. Če pa številko 17 sošteješ s 1852 (kajti v letu 1852. je Napoleon cesar postal), dobiš številko 1869, — po takem bi, kdor na vraže po številkah Ludevik-Filipovih vero stavi, konec cesarstvu Napoleonovemu prerokoval prihodnje leto. Ako se drži fatalizem tudi prestolov evropskih — evo vzrokov strahú in trepeta.

„Dragoljub.“

* Turški sultan ima v svojem haremu (babišču) 900 žensk. Tri žene so posebno lepe, namreč Dou-ruel (to je „novi biser“), Hairani Dil (to je „izvrstno srce“) in Eda Dil („uzvišeno srce“). Skopljen-cev, dvorjanov, gardistov in družih strežnikov je 2300. Vsaki dan se v serailu sultanovem pogrne 500 miz, in dvakrat na dan se je.

* Kako se Magjari delajo. — Od 16. marca leta 1867. do konca junija 1868. je na Oggerskem 107 rodovin in 231 samcev, tedaj skupaj 338, svoja rodbin-